

From: Erik Sørli <Erik.Sorlie@mattilsynet.no>
Sent: 16. februar 2018 18:37
To: Fjellanger Jakob; NVE
Cc: Marit Beseth Nordeide
Subject: VS: Høringsuttalelse fra Mattilsynet til - Høring av konsesjonssøknad for Hellefoss kraftverk i Øvre Eiker kommune, Buskerud Fylke

Høringsuttalelse fra Mattilsynet, Avdeling Søndre Buskerud, til – «Høring av konsesjonssøknad for Hellefoss kraftverk i Øvre Eiker kommune, Buskerud Fylke»

Det vises til høringsbrev fra NVE av 12.10.2017 (Deres ref 201405888-12) , telefon – og epost - kontakt med NVE v/ Jakob Fjellanger 2.feb 2018 og telefon med Jan Henning L`Abee-Lund 16.feb 2018.

Uttalelse i relasjon til Lov om dyrevelferd

Lov om dyrevelferd forvaltes av Mattilsynet. Loven gjelder for mange arter – deriblant også fisk av alle arter, men i Drammenselva er det av ulike grunner særlig oppmerksomhet knyttet til laks.

Vi mener at kraftverkets konstruksjon og drift har innvirkning på fiskens velferd og at det derfor er relevant å vurdere dette opp mot lovens bestemmelser.

Det er ukjent for oss om slike vurderinger har vært gjort i forbindelse med andre konsesjonsbehandlinger.

(Vi har forhørt oss internt i Mattilsynet, men ingen av de vi har tatt kontakt med kjenner til at dyrevelferdsloven er vurdert i forbindelse med konsesjonsbehandlinger.)

Slik vi oppfatter situasjonen er det særlig to forhold som i denne forbindelse er aktuelle (- men vi utelukker ikke at det kan være flere!):

1. Utvandrende fisk står i fare for å havne i turbinene. Her har søker i pkt 5.2 foreslått et «avbøtende tiltak» med fiskepassasje for nedstrøms vandrende vinterstøing ved kraftstasjonen på østsiden. Dette oppfatter vi slik at søker har erkjent både problemet og ansvaret i forbindelse med at vinterstøinger i dag fanges i det østre løpet og slites ut der - inntil den til slutt havner i turbinene. Mattilsynet vet ikke hvor stor andel av den utvandrende fisken som blir fanget her, men vi kunne på befaring vinteren 2017 ved selvsyn registrere at store lakser var fanget i kanalen. Vi vet heller ikke sannsynligheten for at fisk som passerer gjennom turbiner kan gjøre dette uten skader/død, men vi antar at det for vinterstøinger er vanskelig å unngå skader. Dyrevelferdsloven omtaler for øvrig også «fare for» lidelse - slik at konkrete tall for skadeomfang etter vår oppfatning ikke bør være avgjørende. Vi antar at søkers «avbøtende tiltak» kan være effektivt, men vi ser gjerne at tiltaket i konsesjonen legges inn som et «funksjonelt krav». Med dette mener vi at søker pålegges å dokumentere at tiltaket er effektivt ved f eks registrering av antall fisk som benytter fiskepassasjen. Det foreslåtte tiltaket vil trolig være mindre effektivt mht å forhindre at utvandrende smolt havner i turbinene. Vi har ikke egne observasjoner - eller tall for omfanget - av skade og død på smolt som passerer turbinene, men vi har blitt fortalt at det samler seg måkeflokker over vannstrømmene fra turbinene i tiden for smolt-utvandring. Utvandringen skjer gjerne ved stor vannføring og en relativt større andel av vannet går utenom turbinene. Vi antar at det for den utvandrende fisken ikke er uten betydning på hvilken måte overskuddsvannet slippes på (gjennom hvilke luker i dammen eller over damkrona) og at vannstrømmen ut fra «segmentluker» er mindre attraktiv for fisken. Det bør derfor legges inn i konsesjonen at overskuddsvann fortrinnsvis skal slippes på den måten (gjennom den type luke / over damkrona) som gir minst fare for skader på fisken.

2. Hastigheten på nedtapping. Det er ved hurtige nedtappinger oppstrøms og nedstrøms Hellefoss oppstått situasjoner der småfisk ikke rekker å komme seg ut av grunne oppvekstområder. Dette utgjør en fare for skader og kvelningsdød på et stort antall fisk. Hastigheten på nedtapping av elvestrekninger kommer som en naturlig konsekvens av driften av Hellefoss Kraft (og kraftverkene oppstrøms). Vi legger til grunn at nedtappingshastighet som medfører skader og død for fisken, vil være brudd på dyrevelferdsloven. Konesjonsvilkårene bør derfor være slik at dette ikke skjer!

Vi anbefaler at det opprettes kontakt mellom NVE og Mattilsynets hovedkontor, for å utrede i hvilken grad dyrevelferdslovens bestemmelser skal vektlegges i forbindelse med konsesjonsbehandlinger.

Det er for oss innlysende at konstruksjon og drift av kraftverk har innvirkning på fiskens velferd og vi er noe overrasket over at dette (tilsynelatende?) ikke er utredet på et generelt grunnlag på direktoratsnivå!

Uttalelse i relasjon til lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*

Drammenselva er som kjent, smittet av *Gyrodactylus salaris* og Mattilsynet har som følge av dette vedtatt en lokal forskrift:

<https://lovdata.no/dokument/FV/forskrift/2016-07-07-919> .

Bekjempelsen av parasitten er nasjonalt et samarbeidsprosjekt mellom Miljødirektoratet og Mattilsynet. Det er brukt flere hundre millioner kroner på å bekjempe parasitten i Norge og p.t. er det kun Drivaregionen (4 elver) og Drammensregionen (3 elver) som gjenstår som smittet og ikke behandlet.

Miljødirektoratet har mye info om parasitten og bekjempelsen av den på sine hjemmesider, se

(<http://www.miljodirektoratet.no/no/Tema/Arter-og-naturtyper/Villaksportalen/Pavirkninger/Gyrodactylus-salaris/Regioner-infisert-av-Gyrodactylus-salaris/Drammensregionen-Buskerud/>)

En arbeidsgruppe ledet av Kjetil Hindar ble nedsatt i 2015 og skal utrede mulighetene for å utrydde parasitten fra Drammensregionen, beskrive strategier og metoder, estimere kostnadene ved ulike alternativer og sannsynlighetene for å lykkes. Arbeidsgruppa skal etter planen levere sin rapport før sommeren 2018. (NVE er etter det vi kjenner til representert i gruppa med hydrolog Knut Ola Aamodt).

Siden Drammensregionen ser ut til å bli den siste smittede regionen i Norge og det som ovenfor nevnt, hittil er brukt betydelige ressurser på bekjempelse, er det for oss ikke utenkelig at det blir et politisk trykk på å komme «helt i mål» ved at Drammensregionen også vedtas behandlet.

Den politiske behandlingen kan imidlertid også fort bli et kostnadsspørsmål - ettersom vannmengder og brakkvannsområder i vår region er større enn regioner som tidligere er behandlet.

Dersom arbeidsgruppa ledet av Kjetil Hindar anbefaler en behandlingsmetode der regulering av vannføring er nødvendig for å lykkes, kan dette presiseres i konsesjonsvilkårene?

Vi kjenner for lite til hva som allerede er gjort av arbeidsgruppa, hvilke muligheter vassdragsreguleringsloven (og annet lovverk?) gir til å sette vilkår, og om miljømyndighetene har omtalt disse forholdene i sine høringsuttalelser.

Vi mener imidlertid at det bør være et mål å unngå at en nasjonal plan for bekjempelse av *Gyrodactylus salaris* stopper opp av årsaker som kan unngås dersom konsesjonen kan inneholde vilkår om at kraftverkene kostnadsfritt skal medvirke i bekjempelsen.

Vi anbefaler at det før det gis konsesjon gjøres en vurdering av om det er juridisk og faglig mulig samt samfunnsøkonomisk riktig - å legge inn konsesjonsvilkår som gjør en fremtidig smittesanering for *Gyrodactylus salaris* enklere/rimeligere!

Det ansees som viktig at de tre involverte direktoratene her samarbeider godt og at vi i samarbeid kan finne de beste løsningene!

Uttalelse i relasjon til drikkevannsregelverket

Mattilsynet skal bidra til å sikre trygt drikkevann til befolkningen ved å påse at drikkevannsregelverket blir ivaretatt. Videre skal vi bidra, alene eller i samarbeid med andre etater, til å sikre vannressursene mot forurensning i henhold til kriterier og krav i vannforskriften.

Med bakgrunn i krav som stilles i regelverket har vi vurdert søknad om konsesjon ved Hellefoss kraftverk.

Relevant regelverk

Drikkevannsforskriften § 4 Forurensing, sier at det er forbudt å forurense drikkevann. Forbudet omfatter alle aktiviteter, fra **vanntilsigsområdet** til tappepunktene, som medfører fare for at drikkevannet blir forurenset. Videre i **§ 26. Kommunes plikter** er det krav om at kommunen, i samsvar med folkehelseloven kapittel 2, skal ta drikkevannshensyn når den utarbeider arealdelen av kommuneplanen og reguleringsplaner, samt når den gir tillatelser etter relevant regelverk.

Mattilsynets faglige anbefaling

Vi forventer at det er gjennomført en systematisk kartlegging av private drikkevannsføremønstre i nærheten av Hellefoss Kraftverk som kan bli berørt under utbygging av anlegget. Dette er avgjørende for å sikre kildene mot forurensning i byggeperioden og ved senere endret kraftuttak ved Hellefoss kraftverket.

Med vennlig hilsen

Marit Beseth Nordeide
Seniorinspektør (drikkevann)

og

Erik Sørli

seniorrådgiver/veterinær (fiskevelferd, fiskehelse)
Mattilsynet, Avdeling Søndre Buskerud

Telefon: 99 02 13 25 / 22 77 81 24 / 22 40 00 00
Besøksadresse: Landfalløya 26, 3023 Drammen

Felles postadresse: Mattilsynet, Avdeling Søndre Buskerud, Felles postmottak, Postboks 383, 2381 Brumunddal

E-post: postmottak@mattilsynet.no

www.mattilsynet.no www.matportalen.no